

Introducció: Llengua i joves als Països Catalans

Katharina Wieland (Berlin)

“Els joves ja no parlen català!” “Els joves parlen com els ve de gust, no fan gaire atenció a la llengua i no saben parlar ni escriure correctament en català.” “El llenguatge juvenil contribueix a la decadència de la llengua catalana.”

Tots ja hem escoltat constatacions semblants quan es parla del tema de com parlen els joves, quins usos de la llengua tenen i què significa el llenguatge juvenil pel futur d’una llengua. Moltes vegades, la opinió pública es presenta força reservada o, fins i tot, negativa davant aspectes del llenguatge juvenil.

Tots sabem, per tant, que són tòpics i que, lingüísticament parlant, la discussió és molt més diferenciada i també complicada. Primer de tot, ens hem de preguntar com definim, des d’una perspectiva lingüística, el terme “llenguatge juvenil”. Per a uns, és un registre, pels altres és simplement un argot; nosaltres seguim aquí la línia d’investigació alemanya de Neuland¹ que parla d’un estil de parla, un concepte que s’apropa a la concepció del llenguatge juvenil com a una varietat diafàsica.

Aquesta línia més lingüística segueixen els articles de Carsten Sinner i Elisenda Bernal així com el de Sophia Simon. El primer (“*Al seu rotllo: aproximació al llenguatge juvenil català*”) analitza el llenguatge juvenil en un programa de ràdio nocturn (de 23.00 a 2.00 h) anomenat “Prohibit als pares” que es va emetre entre el setembre de 2003 i juliol de 2006 a l’emissora Ràdio Flaixbac FM i en què s’hi tractaven temes d’amor, sexe, amistat, infidelitats, drogues, etc. Els autors es pregunten quins recursos lèxics (manlleu, derivació, etc.) els joves, que intervenen en el programa, utilitzen i fins a quin punt aquests recursos són genuïns de la llengua catalana.

1 Cf. Neuland, Eva (2002): «Subkulturelle Stile. Tendenzen der Substandardisierung in der deutschen Gegenwartssprache am Beispiel der Quersprachigkeit von Jugendlichen», in: Neuland, Eva (ed.): *Jugendsprache – Jugendliteratur – Jugendkultur. Jugendliche Ausdrucksformen im Schnittpunkt der Disziplinen*, Frankfurt am Main: Lang, 131–148.

En l'article següent ("Algherese? Sí, ma solo per scherzare"), Sophia Simon discuteix la situació i la vitalitat de la llengua catalana a l'Alguer amb referència als parlants joves. L'article es basa en entrevistes qualitatives fetes amb joves interlocutors que demostren que els joves que viuen a l'Alguer no parlen català sinó que només utilitzen elements catalans en la seva parla quotidiana (en italià) com a elements identificadors del seu "peer group" respectivament.

En segon lloc i més sociolingüísticament parlant, és interessant mirar quins són els usos que fan els joves de la llengua catalana. Aquest aspecte també és molt important quan es tracta d'analitzar els efectes de l'ensenyament de la llengua catalana a les escoles i instituts, els usos lingüístics dels joves fora del context escolar i també l'autoavaluació lingüística dels mateixos joves. En aquest context, Josep Baldaquí presenta un anàlisi ("La inseguretats lingüística i l'ús de la llengua entre els joves valencians") de les relacions existents entre l'ús de la llengua catalana al País Valencià i la inseguretats lingüística. A partir de dos índexs, un sobre la consciència que tenen els parlants de la distància entre els usos lingüístics normatius i els usos lingüístics propis, i un altre que exposa la percepció i les creences sobre la inseguretats lingüística, l'autor presenta un estudi quantitatiu fet amb més de 2.000 joves entre 14 i 16 anys a centres escolars al País Valencià.

Ignasi Vila, Carina Sigués i Judit Oller s'interessen més pel context escolar i la situació de la llengua catalana a les aules amb alts percentatges d'alumnes d'origen estranger. En la seva contribució ("Usos lingüístics de l'alumnat d'origen estranger a l'educació primària de Catalunya") els autors es pregunten si el català no pot servir de "llengua franca" per a alumnes d'una mateixa classe en la qual es poden arribar a trobar 10 o més llengües maternes diferents. L'article, que és el producte d'un estudi etnogràfic realitzat durant 5 anys, té una doble perspectiva: d'una banda, descriure i analitzar els usos de l'alumnat de les diferents llengües presents a l'escola i, de l'altra, descriure i analitzar les característiques lingüístiques de la llengua catalana emprada per l'alumnat. Els resultats mostren que, durant força temps, el català és la llengua d'ús habitual de l'alumnat en les seves relacions tant entre ells com amb el professorat, però que, a mesura que l'alumnat avança dintre del sistema d'educació obligatòria, els usos informals de la llengua catalana són substituïts pel castellà.

La tercera línia d'investigació en el context del llenguatge juvenil que presenta aquest dossier és el tema de les actituds lingüístiques. Què opinen els joves de la llengua catalana, comparant-la amb la castellana? Aquesta és

la pregunta clau de Kathryn Woolard que en un estudi longitudinal (“Consciència lingüística entre joves a Catalunya”) investiga amb mètodes de l’antropologia lingüística com l’ús institucional i, especialment, el predomini del català a l’ensenyament han afectat el significat social de la llengua per a la gent jove d’origen castellanoparlant.

Parlant d’actituds, Juli Palou i Montserrat Fons focalitzen els professors de secundària i les seves opinions sobre les competències lingüístiques dels seus alumnes en el context de la migració. En el seu article (“Actituds del professorat davant la competència multilingüe dels joves de secundària”) les dues autores intenten fer entendre les actituds d’un grup de professors davant la nova realitat plurilingüe a les escoles catalanes i les peculiaritats que presenten els intercanvis lingüístics. S’analitzen i s’apunten les relacions que hi ha entre les experiències de vida lingüística del professorat i les seves pràctiques a l’hora d’ensenyar la llengua catalana en aquest nou context.

Un punt relacionat amb la llengua és el consum cultural, sobretot en aquelles activitats del lleure que depenen altament de la paraula parlada o escrita. Partint d’aquesta perspectiva, Vanessa Bretxa analitza des d’una perspectiva sociològica el consum de cultura dels joves i es pregunta si la llengua és rellevant per a explicar el consum cultural a Catalunya i si existeixen tipologies de consumidors segons la llengua inicial (“El salt a secundària: els preadolescents, consum cultural i llengua”).

Concloem el dossier amb una bibliografia seleccionada de publicacions catalanes reunida per Elena Heidepriem. Es presenten obres de caire general sobre la joventut actual i també estudis específics que donen a conèixer qüestions concretes sobre aspectes lingüístics, opinions, actituds lingüístiques i usos lingüístics de joves. ■

- Katharina Wieland, Humboldt-Universität zu Berlin, Institut für Romanistik, Unter den Linden 6, D-10099 Berlin, <katharina.wieland@rz.hu-berlin.de>.